

Zgubne skutki opium

---

14 stycznia 1893 r., chcąc zapobiec narodowej tragedii, ukrócić korupcję i zdyscyplinować administrację, krótko po objęciu władzy siostra poprzedniego monarchy, Lili'uokalani, podpisała nową i pod wieloma względami nowoczesną konstytucję.

Nowożytna historia Hawajów rozpoczęła się 20 stycznia 1778 r. wraz z przybyciem ekspedycji kapitana Jamesa Cooka, który napotkał tubylców na wyspach Kauai i Niihau. Był on jednym z pierwszych Europejczyków, który przybył na wyspy. Jak zdążył się szybko przekonać, Hawajczycy nie spisywali historii, a jedynie zachowywali ją w przekazach ustnych. Część przekazów zniknęła razem z kahunas a to, co pozostało jest po części historią, po części legendą.

Zgubne skutki opium

Jedną z nich jest historia króla Kamehameha, urodzonego około 1758 r., który poprzez spryt, ale także okrucieństwo zjednoczył wyspy. Po jego śmierci królestwo stało się na wskroś skorumpowane i rozkradane było przez spekulantów szukających łatwego zarobku. Kilka dekad później korupcję podsyciała świetna koniunktura na rynku produkcji cukru.

David Kalakaua objął tron po tym, jak poprzedni monarcha nie pozostawił męskiego potomka. Nowy król był zupełnie nieprzygotowany do pełnienia tej funkcji.

Przy wystawnym życiu administracji, jego pięćdziesiąte urodziny, których obchody trwały dwa tygodnie i którym towarzyszyły m.in. parady, pokazy sztucznych ogni oraz tańca hula, nie wydawały się niczym spektakularnym. Niczym nadzwyczajnym stało się również używanie opium, w końcu miało ono długą tradycję na wyspach i ostatecznie

doprowadziło do
znacznego zepsucia
poddanych króla.

Opium przywieźli ze
sobą Chińczycy i mimo
że było dostępne tylko
na receptę, to podobnie
jak alkohol dostarczany
przez zachodnich
żeglarzy, uznano je za
idealny środek na
ukojenie trudów
codziennego życia.
Rzesze osób popadały w
uzależnienie. Sieć
ukrytych pokoiów dla
używających opium była
prowadzona na wzór
normalnie działających
biznesów. Kiedy problem
z osobami uzależnionymi
narastał, rząd postanowił
uregulować tę „gałąź
przemysłu”. Od roku
1860 do 1874 r. chińscy
sprzedawcy byli
zobligowani do
posiadania licencji na
sprzedaż tego specyfiku.
Pozwolenia, które rząd
wystawiał na aukcjach,
przynosił mu ogromny
dochód. Jak bardzo
intratny dla obu stron
był to interes, niech
świadczy fakt, że w 1874
r. za jedną licencję
zapłacono prawie 47 tys.
dolarów. Rozdzielnictwo
licencji stwarzało
ogromne pole do
nadużyć. W niedługim

czasie król Kalakaua i jego rząd stali się sprawcami najbardziej grabieżczego reżimu w historii hawajskiej monarchii. Król i jego popiecznicy byli uwikłani w pobieranie łapówek za wydawanie licencji na opium, których ceny regularnie osiągały wysokość kilkudziesięciu tysięcy dolarów.

Właśnie pod pretekstem korupcji na dworze królewskim, przede wszystkim w związku ze skandalem związanym z handlem opium, David Kalakaua został zmuszony do podpisania tzw. Konstytucji Bagnetów (Bayonet Constitution)*, na mocy której rozpoczęło się powolne przejmowanie władzy przez Amerykanów, Europejczyków i hawajską arystokrację.

Wprowadzenie konstytucji pozbawiającej króla większości prerogatyw, przez niektórych uważana była za próbę zakończenia monarchii na Hawajach.

Chcąc zapobiec narodowej tragedii,

ukrócić korupcję oraz zdyscyplinować administrację, krótko po objęciu władzy siostra poprzedniego monarchy, Lili'uokalani, 14 stycznia 1893 r. podpisała nową i pod wieloma względami nowoczesną konstytucję.

Konstytucja Królestwa Hawajów z 1893 r., zaproponowana w miejsce konstytucji z roku 1887, miała naprawić błędy brata królowej, który mimo iż uznany został przez Amerykanów za zbytniego nacjonalistę, zasłynął z wielu nieudanych decyzji oraz niefrasobliwego sposobu rządzenia krajem.

Nowa konstytucja już w preambule wyrażała wolę Królowej do ukrócenia lekkomyślnych rządów i obalała narzuconą wcześniej ustawę. W artykule drugim nawiązywała do skandali korupcyjnych, wprowadzając ograniczenia w nadawaniu przywilejów i licencji.

Odtąd akty prawne nie mogły wejść w życie bez podpisu królowej. Obniżyła ona wymogi dla

kandydatów, którzy ubiegali się o fotel reprezentanta, wcześniej taka osoba musiała być właścicielem ziemskim. Sędziów Sądu Najwyższego miano wybierać na 6-letnią kadencję (wcześniejsza konstytucja przyznawała tę funkcję dożywotnio).

Samowolę urzędników i organów ustawodawczych ograniczał artykuł 7 konstytucji. Artykuł 10 kończył z nepotyzmem i faworyzmem. Zgodnie z nim sędzią nie mógł zostać ten, kto był w jakikolwiek sposób związany z osobami skarżącego lub oskarżanego, zwłaszcza jeżeli byli oni członkami rodziny sędziego. Nie mógł on również sędzić w sprawach, w których wyrok mógł w jakikolwiek sposób przynieść mu korzyść. Samo „rządzenie”, według artykułu 13, rozumiano jako pracę dla wspólnego dobra, a nie korzyści, przywilejów, honorów czy prywatnych interesów jakiejkolwiek osoby, rodziny, czy grupy.

Konstytucja zakazała

nadużywania władzy publicznej i wykorzystywania własności prywatnej dla celów państwowych bez zgody ich właściciela (art. 14), a w przypadku zaistnienia takiej potrzeby, osoba poszkodowana miała otrzymać rozsądne odszkodowanie.

Wprowadzała również ograniczenia w korzystaniu ze skarbcza publicznego, na to wymagana była zgoda parlamentu. Wyjątek dotyczył stanu wojny, inwazja, rebelii i katastrof naturalnych (artykuł 15).

Żaden z urzędników, przedstawicieli władzy wykonawczej i sędowniczej, a także żaden pracownik rządu, ani inna osoba otrzymująca pensję rządową nie mogła kandydować w wyborach. Konstytucja zastrzyła też wymagania dotyczące mianowania na stanowisko publiczne. Zgodnie z artykułem 25, od sprawowania urzędu były odsunięte m.in. osoby skazane za przestępstwa pospolite, przekupstwo, a także

niespełna rozumu i idioci**. Natomiast osoby już pełniące funkcje administracyjne w państwie miały odpowiadać przed swoim przełożonym - członkiem gabinetu Królowej, czyli ministrem.

Członkowie parlamentu mieli za swoją pracę otrzymywać pensję określoną przez prawo, wypłacaną ze środków Skarbu Państwa. Określone zostały również regulacje odnoszące się do jej podnoszenia z zaznaczeniem, że zakazano uchwalania prawa, które przewidywałoby pensje wyższe niż 500 dolarów za każde 6 miesięcy pełnienia urzędu (art 56).

Usunięcie z zajmowanego stanowiska mogło nastąpić za wykroczenie służbowe i złe wykonywanie obowiązków podczas pełnienia urzędu. Przed wymierzeniem takiej kary, arystokracja dokonująca osądu musiała zostać zaprzysiężona, a wydany wyrok nie mógł

wykraczać poza:
usunięcie z urzędu,
dyskwalifikację z
zajmowania podobnych
stanowisk w przyszłości,
pozbawienie przywilejów
rządowych.

Artykuł 74 konstytucji
zakazywał
zarejestrowania na liście
wyborczej, a także
głosowania lub pełnienia
urzędu w jakiegokolwiek
instytucji zarządzanej
przez rząd, jak również
zasiedania w
parlamencie m.in. osób,
które zostały skazane za
przekupstwo,
malwersacje, nadużycie
władzy - osoby takie
potraktowano na równi
ze skazanymi za
przestępstwa pospolite.
Przywilej głosowania
mógł zostać
przywrócony po
zrehabilitowaniu danej
osoby przez królową i
uznaniu jej za godną
pełnienia urzędu.

Konstytucja Królestwa
nie pozwalała na
obejmowanie innych
funkcji podczas
zajmowania stanowiska
w administracji, ani na
otrzymywanie pensji z
wykonywania innej pracy
czy działalności.

Okazuje się, że konstytucja z 1893 r. była rzadkim przykładem woli władzy Królestwa Hawajów, mającym na celu zmobilizowanie arystokracji i aparatu administracyjnego do przeciwstawienia się potężnym wpływom. Niemniej w konfrontacji z potęgą, na jaką wyrastały Stany Zjednoczone, działania królowej niewiele zmieniły. Zaraz po stworzeniu projektu konstytucji, królowa Lili'uokalani straciła tron i kontrolę nad wyspami na rzecz grupy amerykańskich biznesmenów, a także innych grup interesu, które zajmowały się produkcją cukru i prowadziły plantacje ananasów.

Wprowadzeniu tego dokumentu w życie sprzeciwiły się również rodziny misjonarzy posiadające wielkie majątki ziemskie. Ponieważ obie grupy miały silną pozycję, której nie chciały stracić, 4 dni po napisaniu konstytucji - 17 stycznia 1893 r. - doszło do obalenia rządu. W 1894 r. Prezydentem Republiki Hawajskiej został

Sanford Dole, a już w roku 1900 Hawaje stały się częścią terytorium Stanów Zjednoczonych*. Co ciekawe, do dziś aktem mającym moc prawną jest konstytucja z 16 października 1886 r.

Uważa się, że obecne prawo antykorupcyjne na Hawajach jest zbyt łagodne.

Funkcjonariuszom publicznym, którzy akceptują łapówki w wysokości setek tysięcy dolarów grozi kara maksymalnie 5 lat więzienia. Ta sama kara grozi osobie, która dopuści się kradzieży rzeczy wartych kilkaset dolarów. Nie istnieją regulacje zabraniające przyjmowania przez urzędnika dużych kwot pieniędzy od osoby, na korzyść której wydano decyzję.

W 2004 r. Sąd Apelacyjny utrzymał w mocy wyrok Departamentu Spraw Wewnętrznych, który stanowił, że rodowici mieszkańcy Hawajów nie mogą otrzymać statusu porównywalnego ze statusem Indian oraz związanych z tym korzyści. Hawaje były

Królestwem, którego mieszkańcy byli traktowani na równi z obywatelami Ameryki. Według grupy obywatelskiej Free Hawaiians, obecnie około 70 właścicieli ziemskich jest w posiadaniu ponad 90 procent powierzchni wysp.

W 1993 r. prezydent Bill Clinton wydał oświadczenie, w którym przeprosił mieszkańców Hawajów za niesprawiedliwość czynioną co najmniej od dnia obalenia królowej Lili'uokalani.

*Konstytucja Bayonet została podpisana pod groźbą użycia bagnatów (ang. Bayonet, fr. baïonnette)

**Określenie idiota odnosiło się do osób nieposiadających kompetencji, zdolności ani wykształcenia wymaganego do wykonywania zawodu.

Źródła: Freehawaii.blogspot.com; Hawaiiakingdom.info; Hawaiiakingdom.org; <http://www.hawaiination.org/constitution-1893.html>

Opublikowano w dniu 14.01.2020 r.

przez Wydział Informacji i Edukacji Antykorupcyjnej GSz CBA